

טיפוח בגופו

טפול בגופו

רחיצה

טיפוח הגוף

טבילה

רחיצה בשבת

גזירת הבלנים –

בזמן חז"ל היו הבלנים מפעילים את המרחצאות עם מים שחוממו בשבת, בטענה שחיממו אותם קודם השבת. מחמת כך אסרו חכמים לרחוץ בשבת את כל הגוף במים חמים.

מקורות

רחיצה בשבת

"אסרו חכמים לרחוץ כל גופו או רובו בחמין בין אם הם בכלי בין אם הם בקרקע אפילו הוחמו מערב שבת מפני הבלנים שהיו מחמין בשבת ואמרו מערב שבת החמנו

ואף על פי שלא נחשדו ישראל על השבתות לחלל בזדון מכל מקום היו נותנים עצים תחת המים צוננים מבעוד יום סמוך לחשכה והם מתבערים והולכים כל השבת ומחממים את המים שעליהם ודבר זה אסור משום גזרה שמא ישכח ויחתה בגחלים משחשכה ל

פיכך אסרו לכל אדם לרחוץ בחמין אפילו שלא במרחץ של הבלנים ואפילו לשפוך המים על גופו להשתטף" [שו"ע אדה"ז סימן שכו]

שו"ע אדה"ז

טיפול בגופו

רחיצה בשבת

סחיטת שיער –

מן התורה אסור לסחוט בגד (מלאכת מלבן) או פרי לצורך מימיו (מלאכת דש), אך חכמים אסרו גם את סחיטת השיער, אף שהנוזלים אינם בלועים בתוכו ממש.

”צריך ליזהר כל רוחץ שלא לסחוט שערו ואף שלא שייך סחיטה בשיער שהשער קשה ואינו בולע המים בתוכו ממש מכל מקום אסור מדברי סופרים ומפני שאין הכל יודעים ליזהר בכל זה לכן נתפשט המנהג במדינות אלו שלא לרחוץ כלל בשבת אפילו בצונן אף על פי שאין איסור בדבר מן הדין” [שו”ע אדה”ז שכו]

סחיטת שיער

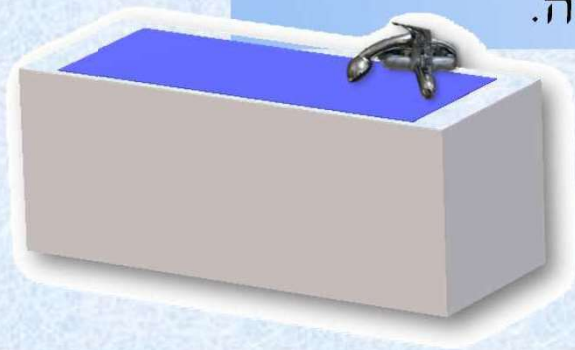
רחיצה בשבת

אין לרחוץ את

כל גוף או רובו במים חמים

(אף אם התחממו מערב שבת),

בין בשפיכתם עליו - מקלחת, ובין בהכנסתו לתוכם - אמבטיה.

איסור רחצת כל גופו
בחמים

רחיצה בשבת

מותר לרחוץ את **אברי גופו** במים חמים - כל עוד אין רוחצים את רוב גופו.

ההיתר הוא רק במים שנתחממו מערב שבת ק' - ולא במים שהתחממו בשבת אפ"י בדרך היתר

מים שבמיחס דינס כמים שהוחמו מעש"ק
[כיוון שהתחילו להתחמם מעש"ק]

רחצה חלקית

טיפול בגופו

רחיצה בשבת - המים

למעשה אין לפתוח את ברז המים החמים כלל בשבת, כשיש דוד שמש.

ביאור האיסור של דוד שמש:

1. נחי האם דין הקולטים כ'חמה' או 'תולדות חמה' – וקיי"ל שזה תולדות חמה.
2. בדוד יש מי חמים וכאשר פותחים את הברז נכנסים לתוכו מים קרים והם מתבשלים בתוכו [בכ"ר],
3. לכו"ע המים המתחממים דינם כמים שהוחמנו בשבת שאסור לרחוץ בהם.

דוד שמש

רחיצה בשבת - המים

יש לדעת שכלל יש להזהר בברזים המצויים היום שלא לפתוח אפיי במעט את המים החמים כיון שמיד מתערבים קרים בחמים ומתבשלים.

עוד יש לדעת שישנם מערכות מים שמפעילות מערכת בישול על גז.

ברז מים חמים

רחיצה בשבת - המים

מותר לקחת מים מן המיחם ולערבם במים קרים, ואיתם לרחוץ את אברי מקצת גופו

”והנה הנותן חמין שהוחמו מע”ש לתוך צונן בשבת לא מיקרי חמין שהוחמו בשבת כמבואר בגמ’ דמ”ב ע”א .. ואף שהצונן נחחמם בשבת אין זה אלא מחמת החמין שנתערבו בהם”

מים מהמיחם

רחיצה בשבת - המים

אין לשפוך מהמיחם (או היימיני בריי) ישירות לקערה עם מים קרים, אלא לקערה יבשה [כייש] ויוסיף לתוכה את המים הקרים, או ישפוך ממנה לקערה עם מים קרים –

[בצ"צ על המשנה (שבת פ"ג מ"ה) הביא שטוב להחמיר לשפוך לכלי אחר וממנו לכלי עם המים הקרים]

מים מהמיחם

טיפול בגופו

רחיצה בשבת - השיער

רחיצת וחפיפת הראש במקום השיער – מותרת במקום צורך

רק באם לא יגרום לתלישת שערות

חפיפת הראש

רחיצה בשבת - השיער

נחי הפוסקים האם יש לחוש שיבוא לסחוט את שיערות הראש:

דעה א'

הקצה"ש מתיר, – שבחפיפת השער עצמו אין פס"ר של סחיטה כיון 'דהמשפסף את השער סוחט כרגיל את המים לצד הגוף פנימה ולא כלפי חוץ, ולכן צריך להיזהר רק שלא יסחט בגמר הרחיצה'.

חשש סחיטה בשיער

רחיצה בשבת - השיער

דעה ב'

יש מגדולי הפוסקים שכתבו שהמנהג להחמיר, עכ"פ שיר"ש יחמיר לעצמו. "אני נוהג כעת שלא לרחוץ פני בשבת קודש ויום טוב קודש במקום השערות, רק במקום שאין שם שערות כלל שם אני רוחץ פני. אך על כל זה אין על ידי זה שום חשש פתחון פה על הנוהגים לרחוץ פניהם גם במקום השערות ולנגב פניהם בשבת קודש. . . כיון שאין הסחיטה כי אם על ידי המטפחת, הוה ליה סחיטה דלאחר יד שאין בו דררא דאיסור תורה, ובדרבנן קיימא לן לכולי עלמא דבפסיק רישא דלא ניחא ליה מותר לגמרי וכמו שכתבתי במקום אחר" [אשל אברהם (בוטשאטש) סימן שכ]

חשש סחיטה בשיער

רחצה בשבת – סבון

ראה שו"ע אדה"ז סשכ"ו ס"י: "אסור לרחוץ . . בבורית או שאר חלב מפני שנימוח על ידו והרי זה מוליד בשבת ודומה למלאכה". ומה שהביא המשנ"ב מהתפארת ישראל שיש בזה גם חשש "ממחק", כיוון שמיישר את הסבון ע"י השימוש בו, כבר האריך בקצוה"ש (סקל"ג בדה"ש סק"ו) לבאר שאין כאן כל חשש מצד ממחק, כי אין כוונתו להשוות פני הסבון, והחשש היחיד הוא מוליד.

שימוש בסבון
שו"ע אדה"ז

רחצה בשבת – סבון

יש מי שהחמיר בסבון שאינו נוזלי לגמרי (ובכלל זה סבון או שמפו הרגילים בזמננו), כיון שלאחר השפשוף נעשה נוזל גמור והוי נולד, אך למעשה כל מה שנשפך אף אם הוא סמיד מעט, נחשב נוזל ולא שייך בו חשש מוליד.
[אך לחוששים לממחק אכן יש חשש כזה]

שימוש בשמפו

רחצה בשבת – סבון

אף שע"י שפשוף הסבון נעשה קצף אין בזה איסור 'מולידי' כיון שהקצף הוא "דבר שאין בו ממש שהוא רק לשעה קלה ועובר תיכף".

מותר להניח סבון מוצק במים [מבלי לערבב] ולהשתמש במים אלו.

שימוש בסבון נוזלי

רחצה בשבת – רחיצה בצונן

אף שמעיקר הדין מותרת הרחיצה בצונן עכ"ז למעשה כותב אדה"ז שכיון שיש חשש שסיחט שערות "מפני שאין הכל יודעים ליזהר בכל זה לכן נתפשט המנהג במדינות אלו שלא לרחוץ כלל בשבת אפילו בצונן אף על פי שאין איסור בדבר מן הדין"

אף ביו"ט אין לרחוץ בצונן מטעם זה.

רחיצה במים קרים

רחצה בשבת – רחיצה בצונן

וז"ל העה"ש [שכו, ט] יומנהג זה
נתקבל מאבותינו ואבות אבותינו
מכמה מאות שנים והבא לפרוץ
גדרן של ראשונים עליו נאמר פורץ
גדר ישכנו נחש דקבלנו זה
כאיסור חמור לבלי לרחוץ
בנהרות ובאגמים ובמעיינות
בשבת כלל וכלל'. ואין במנהג
הבדל בין רוחץ בנהר לרוחץ
במקלחת.

רחיצה בנהרות
ואגמים

רחצה בשבת – רחיצה בצונן

במקום שמצטער ביותר יש מקום להקל 'במקום צער אין להחמיר' [קצה"ש ס"י קלג בדה"ש ח בסופו].
כגון:

כשיש שרב ומזיע מאוד,

כשראשו כבד עליו וכדו'.

רחיצה כשמצטער

רחצה בשבת – רחיצה בצונן

אחרי הרחיצה בצונן יש להזהר בעוד המים עליו שלא יתחמם כנגד 'מדורה' – מקור חום - , אפי' אם לא יתבשלו המים - מפני שמפשיר מים שעליו.

יתרה מכך אפילו הרוחץ ידיו בלבד צריך ליזהר שלא לחממם כנגד המדורה אפילו במקום שאין היד סולדת בו אם לא ינגבם תחלה יפה מפני שמפשיר המים שעליו ונמצא כרוחץ בחמין שהוחמו בשבת.

איסור חימום
במדורה

רחצה בשבת – מים פושרים

רחיצה במים פושרין – דינם כרחיצה בצונן:

במהדי"ב לסיי רנט כתב אדה"ז 'פושרין של ערב שבת ודאי שרו [לרחוץ בהם] דהא אפילו מי הנהר בקיץ מיקרי פושרין או בחורף שעמדו מעט בבית, . . . וכן כתב הר"ן בהדיא דדוקא משום שהופשרו בשבת אסור להתחמם כנגד המדורה'

היינו שכל מים שהינם פושרים מעש"ק מותר לרחוץ בהם כבצונן.

מים פושרים

טיפול בגופו

רחצה בשבת – מים פושרים

מה מוגדר כ'פושרים'? נחלקו האחרונים:

1. יש שכתב שכל שלא נקרא חם בפי בני אדם הוא בגדר פושרים 'שיעור החום דמים חמין שאסור לרוחץ הוא אף חום קטן . . ואם הוא פחות ממדת החום שדרך סתם בני"א לרוחץ בחול יש להתיר',
2. התהלי"ד כתב [שכו, ג] שכל שמרגיש בו חמימות אסור לרוחץ בו.

מדברי אדה"ז משמע שכל ההיתר של פושרין זה רק כאשר 'הופשרו מעש"ק, ואילו ממים שיצאו מן הברז בשבת וקצת התחממו אפי' מחום הבית וכיו"ב אסורים.
[ויש כמה מרבני אנ"ש שמקלים בזה].

הגדרת מים פושרים

